

לבריות והצלחת

שמואל בן זכריה וקלרה אידל. מרים בת יהושע ומרתא

פתחיה בן יאיר וחנה. חגית בת שמואל ומרים

וילדיהם דרור הלל ואשר יש'

עודד בן שמואל ומרים. מעין בת אפרים ואורלי

וילדיהם ידידיה רננה שירה אמונה

רועי בן משה ושרה. תמר בת שמואל ומרים

לרפואת חיים שמואל בן סימה

לעילוי נשמת פרל בת רבקה ע"ה

לעילוי נשמת

אלישבע שולביץ ע"ה בת יבלחט"א יעקב אליהו ושרה הורביץ

לעילוי נשמת

הבחור שמואל אלעזר ז"ל בן יבלחט"א נתן ואביבה הורביץ

פרק רביעי בהמה המקשה

דף ס"ח

עובר וילוד לעניין היתר בשחיטת האם

בדף ס"ט יתבאר בעזה"י, שהעובר בעודו במעי אמו, נותר באכילה על ידי שחיטת האם, [בין שהיה חי בשעת השחיטה, ובין שכבר מת קודם השחיטה], אולם כל זה בעודו עובר, אבל אם כבר נחשב כילוד, שוב אינו נותר בשחיטת אמו אלא בשחיטת עצמו, [אם נשחט, מותר באכילה, ואם מת, הרי זה נבילה].

ולהלן יתבארו בעזה"י כמה פרטים בדין זה, מי נחשב עובר, ומי נחשב ילוד, [כשהחל העובר לצאת, ועדיין לא יצא כולו].

א. הוציא ראשו.

לדברי הכל, משעה שהוציא העובר את ראשו מרחם אמו, הרי זה **נחשב כילוד**, ומעתה, אפילו אם החזיר ראשו פנימה, ואז נשחטה האם, לא נותר בשחיטתה.

ב. הוציא רוב גופו.

לדברי הכל, משעה שיצא רוב גופו מרחם אמו, [כשגופו שלם], הרי זה **נחשב כילוד**, ומעתה אפילו אם החזיר את גופו פנימה, ואז נשחטה האם, לא נותר בשחיטתה.

ונסתפקו בגמרא, מה הדין כשהיו חותכים ממנו כל חלק שיצא, וכך יצא רובו אברים אברים, ונשאר בפנים מיעוטו, האם מאחר שיצא רובו ואין בפנים אלא מעוט, הרי זה נחשב ילוד, או שאינו נחשב ילוד, אלא כשיצא רובו בבת אחת. [ואם באופן הזה, מה שבפנים לא נחשב כילוד, ונותר בשחיטת האם, זה מה שנתכוונה המשנה לרבות ב"זה הכללי"].

ג. הוציא ידו [או אבר אחר שאינו ראשו ולא רוב גופו].

לדברי הכל **כל מה שלא יצא נידון כעובר**, ונותר בשחיטת האם. **וכל מה שיצא ועודו בחוץ, אסור.**

אבל נחלקו חכמים בדין אבר כזה, שיצא לחוץ, וחזר ונכנס קודם השחיטה:

< **לדעת רב יהודה אמר רב [וכן אמר שמואל]** – מאחר שיצא האבר מחוץ לרחם, שהיא המחיצה, שכשהוא בתוכה הוא נותר בשחיטת האם, מעתה הוא אסור באכילה לעולם, שנאמר, "וַאֲנֹשֵׁי קִדָּשׁ תִּהְיוּ לִי וּבָשָׂר בְּשַׂדֵּה סָרְפָה לֹא תֹאכְלוּ לְקָלֵב תִּשְׁלַכְנוּ אֹתוֹ", ללמד, שכל בשר שהוא בשדה, כלומר שיצא מחוץ למחיצות האמורות בו, והרי הוא כעומד בשדה שאין בו מחיצות, [כגון עובר שיצא ממחיצות הרחם, וקדשי קדשים שיצאו ממחיצות עזרה וקדשים קלים שיצאו ממחיצות ירושלים], הרי זה נאסר באכילה.

ומכל מקום, יש חילוק בין אבר שהוציא מחוץ לרחם, ולא חזר והכניסו, לבין אבר שהוציא, וחזר הכניסו. שכשהעובר מוציא אבר מחוץ לרחם, יש בו שלוש מקומות, (א) חלק שמחוץ לרחם לגמרי. (ב) חלק שבפתח הרחם. (ג) חלק שבתוך הרחם. **החלק שמחוץ לרחם, נאסר כבר לגמרי, מהכתוב,** "וּבָשָׂר בְּשַׂדֵּה סָרְפָה לֹא תֹאכְלוּ", שהרי יצא מחוץ למחיצות. **[והחלק שבתוך הרחם, עודו כעובר, ודינו כמבואר לעיל].** **והחלק שבפתח הרחם, כל זמן שהוא במקומו, ולא חזר לתוך הרחם, אינו נותר בשחיטת האם, כי אינו בתוך המחיצות, אבל אם יחזור ויכנס לתוך המחיצות קודם השחיטה, הוא יהיה מותר בשחיטת האם, כי מאחר שלא יצא חוץ למחיצות, לא נאסר, ואם יש לו היתר בשחיטה, הרי הוא מותר.**

וכפי שלמדו בבבל, אין חילוק בין אבר שיצא מקצתו, לאבר שיצא כולו, ובכל אופן, רק חלק האבר שיצא מחוץ לרחם נידון כילוד, ונאסר אפילו אם יחזור לרחם, אבל חלק האבר שלא יצא נותר בשחיטת האם.

- אבל בארץ ישראל למדו, שלדעת רב, כל אבר שיצא רובו, מיד נחשב כולו כילוד, אף חלקו שבתוך הרחם, ואינו נותר בשחיטת האם.

< **ולדעת עולא אמר רבי יוחנן – אף אותו אבר שיצא מחוץ לרחם, אם חזר לתוך הרחם קודם השחיטה, נותר בשחיטת האם, שכל הדברים הנאסרים מחמת יציאתם חוץ למחיצתם, חוזרים וניתרים כשחוזרים למחיצתם.**

ודבר זה למד מהכתוב בעניין חטאת ראש חודש של ימי המילואים, ששרפו אהרן ובניו, וקצף עליהם משה, "הֲיָן לֹא הִיבֵא אֶת דָּמָה אֶל הַקִּדָּשׁ [שתפסל בכך. וגם היתה] פְּנִימָה [שלא יצאה ממחיצתה, ואם כן כשרה היא, ו] אֶכּוֹל תֹּאכְלוּ אֹתָהּ בְּקִדְשׁ כְּאֶשֶׁר צִוִּיתִי", ומכאן, שאם יצאה אותה חטאת, אף על פי שחזרה, פסולה היא, ומתוך שפירשה תורה עניין זה דווקא בקדשים, משמע ששאר דברים הנפסלים ביציאה מחוץ למחיצה, חוזרים להכשרם בכניסתם למחיצה שנית.

[וכשאמר רב יהודה לעולא, שלא יחלוק על דבריו, כי רב ושמואל אמרו כן. ענה לו עולא, שאמנם רב ושמואל גדולים בעיניו הרבה, עד שאם היו נותנים לו מעפרם, היה נותן בעיניו, ומכל מקום לא יקבל את הדברים שאומר רב

יהודה בשמם, כי הוא שמע את הדין כפי שאמר, מפני רבי יוחנן].

ודברי עולא נידחו, כי מהכתוב המלמד שדבר היוצא ממחיצתו נאסר, יש ללמוד, שאין לו היתר בחזרתו למחיצתו, שנאמר בו, "ויבשר בשדה טרפה לא תאכלו", וללמד שהבשר אסור, לא היה צריך לכתוב אלא, "ויבשר בשדה [] לא תאכלו", ונכתב "טרפה", ללמד, שאסור כטרפה, שאין לה היתר.

[ורק מעשר שני וביכורים, שנפסלים ביציאתם מחוץ למחיצת ירושלים מכתוב אחר, "לא תוכל לאכל בשעריך מעשר דגנך ותירשך ויצהרך ויבכרת בקרך וצאנך וכל נדריך אשר תדר ונדבתיך ותרומת ידך [=ביכורים]", כשחוזרים למחיצתם, חוזרים להיתרם].

בכור לנחלה ואינו בכור לכהן

הבכור נוטל פי שנים בירושת אביו, כמו שנאמר, "והיה ביום הנחילו את בניו ... את הבכר ... יכיר לתת לו פי שנים בכל אשר ימצא לו כי הוא ראשית אנו לו משפט הבכרה".

והבכור נפדה, כמו שנאמר, "קדש לי כל בכור פטר כל רחם בבני ישראל באדם...", ונאמר, "... כל בכור בןיך תפדה..."

ושני דינים אלו, האמורים בבכור, כל אחד מהם תלוי בדבר אחר.

הבכור הנוטל פי שנים, הוא בן קיימא הראשון שנולד לו, שנאמר, "כי הוא ראשית אנו", [אנינות לשון צער], כלומר הבן הראשון שלב אביו דוה עליו, יצא נפל שאין לב אביו דוה על מותו.

והבכור המחויב בפדיון, הוא הראשון שפותח את הרחם, ואפילו אינו בן קיימא, [אלא שכשהוא נפל, הוא עצמו גם כן אינו טעון פדיון, אלא שמועיל לפטור את הבא אחריו].

וכן שנינו, איזהו בכור לנחלה ולא לפדיון.

— **בן קיימא הבא אחר נפלים**, [שלא כלו ימי הריונם], ואפילו נולדו הנפלים חיים, ואחר מתו.

— **או בן קיימא שנולד אחר בן שנולד מת**, ואפילו אותו שמת כבר כלו ימי הריונו.

ובשני האופנים הללו, הראשונים פוטרים את הבא אחריהם מפדיון, לא רק כשנולדו בכל גופם לפניו, אלא אף **כשיצא רק ראשם** תחילה, וחזרו והכניסוהו, ואחר כך נולד בן קיימא, ואחר כך יצא גופם של הנפל או המת, כי ביציאת ראשם לבדו, כבר הם נחשבים כילודים, ופתחו את הרחם תחילה לפטור את הבא אחריהם מפדיון.

הוצאת הראש נחשבת כלידה בין באדם ובין בבהמה

לעיל נתבאר, שעובר של אדם נחשב כילוד בהוצאת ראשו אף על פי שלא יצא גופו.

וכמו כן נתבאר לעיל, שעובר של בהמה שהוציא ראשו מרחמה, נחשב כילוד, [ושוב אינו נותר בשחיטת אמו], [ועניין זה שבהוצאת הראש הוא נעשה כילוד, מבואר הן במשנתנו, [שבה נאמר הדין הני"ל], והן במשנה נוספת, בסוף הפרק, שם נאמר הדין, ששליא שיצאה מקצתה, אסורה כולה, משום שהולד מחוי בתוכה, כי שליא היא סימן שהיה כאן וולד, ויש לחוש שבאותו מקצת שיצא, היה הראש, וממילא כל השליא נחשבת כילוד].

והסיבה שנתבאר עניין זה גם באדם וגם בבהמה, כי אם היה הדבר מבואר רק באחד מהם, היה מקום לומר, שבזולתו אין הדין כן.

- **אם היה מבואר עניין זה רק בבהמה, היה מקום לומר, שרק בבהמה שפתח רחמה גלוי לחוץ, בהוצאת הראש, העובר נחשב כילוד, אבל באדם, שפתח הרחם אינו גלוי לחוץ, שהירכים הן כעין פרוזדור, ואין יציאת הולד ניכרת יפה עד שיצא רובו, אינו נחשב ילוד עד שיצא רובו.**

- **ואם היה מבואר עניין זה רק באדם, היה מקום לומר, שרק באדם, שפרצוף הפנים שבו הוא חשוב, די ביציאתו כדי שיחשב כילוד, אבל בבהמה, שפרצופה אינו חשוב, עד שיצא רובה אינה נחשבת ילוד.**

מדיני היד שהוציא עובר מהרחם קודם השחיטה

א. הוציא את ידו וחתכוה קודם השחיטה.

מה שנחתך, טמא כנבילה, ואסור באכילה. אבל מה שבפנים טהור, אף על פי שבגמר החיתוך נגע בנבילה שבחוץ, כי בשעה שנגע בה, עוד היתה האם חיה, [וכן דין העובר], ובעל חיים אינו מקבל טומאת אוכלים.

ב. שחט את אמו ואחר כך חתכו את היד.

לדעת רבי מאיר — מאחר שאין השחיטה מועילה למה שבחוץ, הרי זה נבילה, וטמא, ומטמא את מה שבפנים, [שהרי נגע בו גם אחר שחיטה, שראוי לקבל טומאה].

ולדעת חכמים — אף שאין השחיטה מתירה את מה שבחוץ, מכל מקום היא מועילה לו שלא יחשב נבילה, [כשם ששחיטה מועילה לטריפה שלא תחשב נבילה], ואם כן, מה שבחוץ נידון כטריפה, ושאר הבשר שנגע בו, אינו טמא אלא כמי שנגע בטריפה.

פרסה החזיר אכול פרסות החזיר אכול

להלן בדף ס"ט יתבאר בעזה"י, שמהכתוב, "וְכָל בְּהֵמָה מִפְּרֻסַת פְּרָסָה וְשִׁסְעַת שֶׁסַע שְׁתֵּי פְּרֻסוֹת מְעַלֶּת גְּרָה בְּבִהְמָה אֹתָהּ תֹאכְלוּ", למדים שהעובר נותר בשחיטת אמו.

וכשהגיע אבימי ממקום הנקרא בי חוזאי, הביא בידו ברייתא, שבה מבואר, שמהכתובים "פְּרָסָה ... פְּרֻסוֹת" יש

ללמוד על דברים הניתרים בשחיטת האם, [שמסברא היה מקום לאוסרם].

< מתחילה רצו לומר, שהכתוב הזה מלמד, שכשהעובר הוציא שתי פרסות חוץ לרחם. אם החזיר אחת, היא מותרת בשחיטת האם. ואם החזיר שתיים, שתיהן מותרות בשחיטת האם. כי כל מה שחוזר לרחם קודם שחיטה, חוזר להיות מותר בשחיטת האם. [כדעת עולא אמר רבי יוחנן].

< אולם לדברי החולקים על עולא, יש ללמוד מהכתובים הללו שני דברים אחרים.

א. מה שהוציא העובר עד פתח הרחם, וחזר והכניסו, מותר בשחיטת האם [כפי שנתבאר לעיל].

ב. אף שלדעת רבי שמעון, בהמה טהורה שילדה כדמות גמל, [=קלוט בן פרה. כלומר וולד שאין בו סימני טהרה, כגון שאין פרסותיו שסועות, אלא יש בו פרסה אחת בכל רגל], הוולד הזה דינו כבהמה טמאה. מכל מקום, כשהיה עובר כזה במעי בהמה טהורה, כל זמן שלא נולד, הוא נותר בשחיטת האם. [ויתכן שזה מה שהתכוונה המשנה לרבות ב"זה הכללי"].

הוציא אבר והכניס והוציא

אבר אחר והכניס עד שהשלים לרוב

כשהוציא העובר אבר אחד והכניס ואחר כך הוציא אבר אחר והכניס עד שביחד הוציא רובו אבל מעולם לא היה רובו בבת אחד בחוץ.

לדעת האומרים, שיש לידה לאברים, [כלומר כל אבר שיצא רובו, נחשב כילוד], יש לצרף את כל האברים שיצאו ונחשבים כילודים, ועל ידם יש להחשיב את הבהמה כילודה.

אבל לדעת האומרים שאין לידה לאברים, יש להסתפק, האם כשיצאו רוב האברים שלא ביחד, העובר נחשב כילוד, או מאחר שבכל פעם חזרו האברים, ובחזרתם יש להחשיבם כבפנים, ממילא אין כאן בשום פעם יציאת רוב אברים, והרי זה כעובר.

דף ס"ט

יש לו שתי מחיצות ויצא חוץ לאחת מהן

כבר נתבאר, שהכתוב "וּבֶשֶׁר בְּשֵׁדָה טְרֵפָה לֹא תֹאכְלוּ" מלמד, שכל שיש לו מחיצה להיתרו, ויצא ממנה, אסור באכילה, ובכלל זה עובר שניתר בשחיטת אמו כשהוא בתוך מחיצות הרחם, [שאם יצא ממנו אבר חוץ למחיצות נאסר באכילה], ובשר קדשים הניתר כשהוא בתוך מחיצות העזרה, [ואם יצא חוץ למחיצות העזרה נאסר באכילה].

ונסתפק רב חנניא, מה דינו של זה, שיש לו שתי מחיצות, ויצא מאחת מהן, כגון עובר של שלמים, שניתר באכילה כשהוא בתוך מחיצות הרחם, על ידי שחיטת אמו בתוך מחיצות העזרה, מה הדין כשבשעת שחיטת האם, הוציא ידו חוץ לרחם, אבל היא בתוך מחיצות העזרה, האם מאחר שיצאה היד חוץ למחיצות הרחם, נאסרה באכילה, או מאחר שעודה בתוך מחיצות העזרה, אין זה נחשב "וּבֶשֶׁר בְּשֵׁדָה", והיד מותרת באכילה.

ופשט אביי, שלעניין היתר העובר, המחיצות שלו הן רחם אמו, ומאחר שיצאה מהן היד היא נחשבת "בֶּשֶׂר בְּשֵׁדָה" ואסורה באכילה, אף על פי שהבהמה נשחטה בעזרה.

והוא הדין לעניין בהמת קדשים קלים, שהוציא ממנה העובר ידו בירושלים, [ולאחר מכן שחטוה בעזרה כדינה], אותה היד אסורה באכילה, אף על פי שלא יצאה ממחיצות ירושלים, שהן מחיצות היתר אכילת קדשים קלים, כי מכל מקום יצאה מהרחם, שהיא מחיצת היתר העובר בשחיטת אמו.

הוציא עובר ידו בין שחיטת סימן

ראשון לשחיטת סימן שני

כבר נתבאר, שחלק העובר שבתוך הרחם, נותר באכילה על ידי שחיטת האם, וחלק העובר שחוץ לרחם, אינו נותר בכך באכילה, אבל [לדעת חכמים], מועילה לו השחיטה, שלא יחשב כנבלה לטמא, אלא רק אסור באכילה.

ונסתפק אילפא, מה דינו של אבר, שבתחילת השחיטה, [בחיתוך הסימן הראשון], היה בתוך הרחם, וקודם סוף השחיטה, [חיתוך הסימן השני], יצא ממנה, שכן כשנחתך הסימן הראשון, היתה השחיטה ראויה להתיר את האבר באכילה, וכשנחתך הסימן השני, לא היתה ראויה אלא להצילו מידי טומאת נבילה, ומאחר שאין חיתוך שני הסימנים מועיל בשווה, שמא אינם מצטרפים, וכאילו לא נחתך סימן שני, ויהיה החלק שבחוץ נבילה.

ופשט רבא, שכשם שחיתוך שני הסימנים מצטרף להתיר באכילה כל מה שבפנים, [שהיה בפנים מתחילת שחיטה ועד סופה], כך חיתוך שני הסימנים מצטרף, להציל את האבר שיצא, מידי טומאת נבילה.

-

כבר נתבאר, שבן פקועה [=שנשחטה אמו בעודו עובר], מותר באכילה בלא שחיטה.

ואם נולדה בהמה מזכר ונקבה ששניהם בני פקועה, דין הוולד כדין הוריו שהם בני פקועה, ולכן גם הוא מותר באכילה בלא שחיטה.

ומתחילה רצו לומר, שלדברי חנניא, האומר שחוששים לזרע האב [כמבואר להלן], הסתפק רבי ירמיה, מה הדין, כשהאם היתה בת פקועה גמורה שכולה מותרת, והאב היה בן פקועה שהוציא ידו קודם שחיטת אמו, שהוא

מותר חוץ מידו, האם כשנולד מהם וולד, כל אבר שבו נולד מאותו אבר של הוריו, ואם כן בידו בלבד מעורב איסור שהיה ביד אביו, ושאר גופו מותר, או שהוולד כולו מעורב מאמו ואביו, ואם כן, בכולו מעורב איסור שהיה ביד אביו והוולד אסור.

אולם למסקנה, אף שבוודאי כל הוולד מעורב מאביו ואמו, [ואין אומרים שכל אבר מוליד בוולד את אותו האבר שלהם, שאם כן, כל סומא היה מוליד סומא כמותו], מכל מקום, **מאחר שעיקרם של הוריו מותרים כבני פקועה, הוולד כמותם, ומותר כולו**, ואין אומרים מאחר שבא גם מכח דבר אסור יהיה אסור [שהרי כל וולד בא גם מכח חלב ודם של הוריו, ואינו נאסר מחמת כן, כי עיקרם בשר של היתר].

והנולד מזכר בן פקועה, ומנקבה שאינה בת פקועה [או להיפך] – **לדעת חכמים, הכל תלוי באמו**, ומאחר שאמו אינה בת פקועה, וטעונה שחיטה להתירה, כך בנה טעון שחיטה להתירו באכילה. **ולדעת חנניא, חוששים לזרע האב**, כלומר דין הוולד כדין צירוף שני הוריו, ומאחר שאביו בן פקועה, שמותר בלא שחיטה, ואמו אינה בת פקועה, המותרת רק בשחיטה, לוולד אין תקנה, שכן מצד אביו אינו טעון שחיטה, ומצד אמו טעון שחיטה, וסימניו אינן סימנים, כי נחשבים כחציים שחוטים.

חלב בת פקועה שהוציאה ידה קודם השחיטה

כבר נתבאר שבן פקועה שהוציא ידו קודם שחיטת אמו מותר בשחיטתה חוץ מידו.

ונסתפק רבי ירמיה מה הדין כשהיה העובר הזה נקיבה, ואחר כך גדלה וילדה, והיו חולבים ממנה, ונמצא החלב הזה בא מבהמה שמעורב בה איסור.

האם יש להתירו, ככל חלב, שהוא מותר אף על פי שבא מגוף בהמה, **שבחייה אסורה באכילה, כי לא אכפת לנו שהחלב בא מדבר אסור**.

או שיש חילוק בין חלב הבא מבהמה אסורה, שיש לה היתר על ידי שחיטה, לבין חלב זה, הבא מבהמה שאין היתר לאכול את ידה אף על ידי שחיטה, ונמצא שהחלב בא מדבר שהוא איסור גמור בלא היתר.

ומסקנת הגמרא, תיקו.

דברים שבתוך בהמה הניתרים באכילה עמה בשחיטתה

עובר שבמעי בהמה, נותר עמה בשחיטתה, בין שהיה חי ושלם בשעת שחיטתה, ובין כשמת קודם לכן בתוך מעיה שלם, או שהיה חתוך לחתיכות בתוך מעיה.

אבל מגוף הבהמה עצמה, אינו נותר בשחיטתה אלא מה שמחובר בה, [להוציא אברים שחתך בה קודם השחיטה בתוך מעיה, כגון טחול וכליות, שהם נאסרים משעת החיתוך, מדין אבר מן החי, ואינם ניתרים בשחיטה, ואפילו לא הוציאו מגופה עד אחר השחיטה].

ולהלן יתבאר בעזה"י מהיכן הדינים הללו למדים :

א. "וְכָל בְּהֵמָה מִפְּרֻסַּת פְּרָסָה וְשִׁסְעַת שְׁסַע שְׁתֵּי פְּרֻסוֹת מְעַלֶּת גְּרָה בְּבִהְמָה אֹתָהּ תֹאכְלוּ".

מהריבוי "וְכָל בְּהֵמָה ...", יש ללמוד, שלא רק הבהמה הטהורה עצמה, [המפרסת פרסה ומעלת גרה], נאכלת, אלא אף כל מה שבתוכה של הבהמה נאכל, ובכלל זה עובר או חלקיו שמעי הבהמה. שכן משמעות הכתוב, "וְכָל בְּהֵמָה מִפְּרֻסַּת פְּרָסָה וְשִׁסְעַת שְׁסַע שְׁתֵּי פְּרֻסוֹת מְעַלֶּת גְּרָה בְּבִהְמָה אֹתָהּ תֹאכְלוּ", כלומר, כל שיש לה פרסה או פרסות, או שהיא מעלת גרה, כשנמצאת בתוך בהמה תאכלו. [ובא הכתוב לרבות עוברים בדמות בהמה, בין שיש לו שתי פרסות כבהמה טהורה, ובין שאין לו אלא פרסה אחת כבהמה טמאה, אבל אם אין לו פרסות כלל, כגון עובר בדמות יונה, אינו נותר בשחיטת אמו].

ומהמיעוט "אֹתָהּ תֹאכְלוּ", יש ללמוד, שדווקא כל מה שבתוכה של בהמה שלמה יש לאכול, אבל אם נחסרה, כגון שנחתכו ממנה טחול או כליות, אפילו עודם בתוכה, אין לאכול אלא אותה, ולא את הדברים הללו שנחתכו ממנה ועודם בתוכה, שאינם ניתרים בשחיטתה.

ב. "וְכָל בְּהֵמָה מִפְּרֻסַּת פְּרָסָה וְשִׁסְעַת שְׁסַע שְׁתֵּי פְּרֻסוֹת מְעַלֶּת גְּרָה בְּבִהְמָה אֹתָהּ תֹאכְלוּ".

הטל "בְּהֵמָה" הכתוב בתחילת הכתוב, אצל "בְּבִהְמָה" הכתובה בסופו, כאילו כתוב, "בְּהֵמָה בְּבִהְמָה ... תֹאכְלוּ", ו"בהמה בבהמה" היינו עובר שבמעי בהמה, והכתוב מתירו באכילה. [ולהתירו בשחיטת עצמו אין צריך, אלא להתירו בשחיטת אמו].

ודווקא וולד שבתוך בהמה מותר בשחיטת החיצונה, כי הוא נקרא "בהמה בבהמה", אבל חתיכות של החיצונה עצמה שחתכום בתוכה, [כגון טחול וכליות שחתכום בתוכה], אינם ניתרים בשחיטתה, כי כבר נחתכו ממנה, ואינם קרויים בהמה בבהמה.

< **ואין להקשות על כך**, שאם עובר קרוי "בהמה בבהמה", אם כן נלמד מהכתוב, "וְאִם הָיָה קָדָשׁ לַיהוָה יָמִיר בְּהֵמָה בְּבִהְמָה וְהָיָה הוּא וְתַמּוּרְתּוֹ יְהִיָּה קָדָשׁ", שדין תמורה נוהג בעובר, ואילו במסכת תמורה שנינו, שבעובר לא נוהג דין תמורה.

- **כי אף שבאמת מהכתוב היה מקום ללמוד, שדין תמורה נוהג בעוברים, מכתוב אחר יש ללמוד שדין תמורה אינו נוהג בעוברים**, הוא הכתוב "וְכָל מַעֲשֵׂר בְּקָר וְצֹאן כָּל אֲשֶׁר יַעֲבֹר תַּחַת הַשֶּׁבֶט הַעֲשִׂירִי יְהִיָּה קָדָשׁ לַיהוָה. לֹא יִבָּקֵר בֵּין טוֹב לְרָע וְלֹא יִמְרְנוּ וְאִם הָיָה קָדָשׁ לַיהוָה הוּא וְתַמּוּרְתּוֹ יְהִיָּה קָדָשׁ לַיהוָה", המקיש תמורה למעשר בהמה, ללמד, שכשם שאין מעשר נוהג אלא בילודים שלמים, ולא בעוברים [ולא באברים], כך תמורה אינה נוהגת אלא בילודים שלמים, ולא בעוברים [ולא באברים]. ודין זה הוא **כדעת רבי שמעון, המקיש תמורה למעשר בהמה**, [לעניין זה שאין תמורה בקרבנות ציבור, ולא בקדשי בדק הבית, והוא הדין לעניין

זה, שאינה נוהגת אלא בילודים שלמים].

[כן רצה רב שימי בר אשי ליישב את הקושיה הנ"ל, אולם מסקנת הגמרא, שאין הכרח שאותה משנה, המלמדת שאין דין תמורה בעוברים, היא כדעת רבי שמעון, ויתכן שהיא כדעת החולקים עליו, ואף על פי כן הם אומרים שאין תמורה נוהגת בעובר, ולא מחמת ההיקש, אלא משום שעובר אינו קרוי "בהמה בבהמה"].

האומר רגלה של בהמה זו עולה

לדעת רבי מאיר – המקדיש רגל בהמה [טהורה] לעולה, לא קדשה אלא הרגל, שנאמר "וְאִם בְּהֵמָה אֲשֶׁר יִקְרִיבוּ מִמֶּנָּה קִרְבָּן לַיהוָה כָּל אֲשֶׁר יִתֵּן מִמֶּנּוּ לַיהוָה יִהְיֶה קִדָּשׁ", ללמד שכפי מה שיתן מהבהמה, כך יקדש ממנה, ולא יותר, [ומכל מקום, אותה רגל קדושה קדושת עולה, כפי שאמר שנאמר "יִהְיֶה קִדָּשׁ", ולכן, על כורחו תקרב לכך, ולא יוכל לפדותה בלא מום, ולכן ימכור את הבהמה למי שצריך עולה, ולא ייטול ממנו דמים אלא על שאר גופה שעודו חולין, אבל רגלה כבר קדושה ואינה שלו].

ולדעת רבי יהודה ורבי יוסי ורבי שמעון – המקדיש רגל בהמה [טהורה] לעולה כל הבהמה קדושה, שנאמר הריבוי, "כָּל אֲשֶׁר יִתֵּן מִמֶּנּוּ לַיהוָה יִהְיֶה קִדָּשׁ", ללמד, שבהקדשת מקצתה, כולה נעשית קדושה.

דין תמורה באברים

לדעת תנא קמא – דין תמורה אינו נוהג לא באברים, ולא בעוברים, אלא בילודים שלמים.

ולדעת רבי יוסי – דין תמורה נוהג גם באברים, שכשם שהמקדיש רגל של בהמה לעולה, נעשית כולה עולה, כך האומר, רגלה של בהמה תהא תמורת עולה, נעשית כולה תמורה, ונמצא שדין תמורה באברים הוא כדין תמורה בשלמים.

מתי הבכור מתקדש

כל זמן שהבכור במעי אמו, אינו קדוש, ורק כשנולד דרך פתח הרחם, [ונעשה פטר רחם], הוא מתקדש. ונחלקו חכמים בעניין זה.

< **לדעת רב הונא – בשעה שהבכור מתחיל לצאת מהרחם, אז הוא מתקדש, כי תחילת יציאתו, זו תחילת לידתו, ובתחילת לידתו הוא מתקדש. ובתנאי שתיגמר לידתו, כלומר שלבסוף יצא רובו, [שאם לבסוף לא תיגמר לידתו, נתברר שגם תחילת היציאה, לא היתה תחילת לידה]. ולפיכך,**

- **אם מכרו לגוי אחר שהחל לצאת, [וקודם שיצא רובו], כשיצא רובו, יתברר שכבר קדש קודם המכירה, ואינו ניתן לגוי, אלא לכהן, והכהן מקריבו למזבח.**

- **ומצד שני, אם החל הבכור לצאת דרך הדופן, [ולא דרך פתח הרחם], ואחר כך נפתח פתח הרחם, ויצא ממנו, לא קדש, כי בתחילת יציאתו מהרחם, לא יצא דרך פתח הרחם, ואין הבכור מתקדש, אלא כשהוא יוצא דרך פתח הרחם.**

< **ולדעת רבה – אין הבכור מתקדש אלא ביציאת רובו, שעל ידה הוא נחשב כילוד. ולפיכך,**

- **כשמכרו לגוי אף אחר שהחל הבכור לצאת, אם עוד לא יצא רובו, הרי זה מכור לגוי, וכשיצא רובו לא יתקדש.**

- **ומצד שני, כשהחל הבכור לצאת דרך הדופן, [ולא דרך פתח הרחם], וקודם שיצא רובו נפתח פתח הרחם, ויצא ממנו, קדש, כי יציאת רובו היתה דרך פתח הרחם.**

דף ע'

חיתוך הבכור ביציאתו והשלכת החתיכות לכלבים

לדעת רבה – מאחר שאין הבכור מתקדש עד שיצא רובו, מי שבהמתו יולדת בכור, כל זמן שלא יצא רובו, חותך ממנו כל אבר שיוצא, ומניחו, ואינו קדוש, ומאכילו לכלבים מתי שירצה. [אבל אחר שיצא רובו, הוא מתקדש, ומעתה אין להשליך את היוצא לכלבים, אלא לקוברם].

ולדעת רב הונא – מאחר שביציאת הרוב מתקדש הבכור למפרע מתחילת יציאתו, אם יניח את מה שחותך ממנו עד שיצא רובו, למפרע יתקדשו כל החתיכות, ויהיה מחויב לקוברם, ולא יוכל להאכילם לכלבים, ולכן אם ירצה להאכילם לכלבים, ישליכם לכלבים קודם יציאת רובו של הבכור.

שני דינים בעניין יציאת רובו

כבר נתבאר שעד שיצא רובו של הבכור לא נתקדש [ומותר לחתוך ממנו להשליך לכלבים] ולהלן יתבארו שני דינים בעניין זה.

א. יצא רובו של הבכור במיעוט אבר.

כשיצא רובו של הבכור, הוא נחשב כילוד, ומתקדש, אפילו אם האברים השלמים שיצאו הם מיעוטו של הבכור, ומה שמשלימם לרובו, הוא חלק של אבר, שרובו בפנים ומיעוטו בחוץ.

ואין לומר, מאחר שרובו של האבר בפנים, יחשב כולו כבפנים, וממילא אין כאן רוב בכור בחוץ, כי מאחר שבאמת רוב הבכור בחוץ, לא אכפת לנו באיזה אופן רובו בחוץ.

ב. יצא חציו של הבכור ברוב אבר.

כשיצא חציו של הבכור, אבל באותו חצי יש חלק של אבר,

שרובו בחוץ ומיעוטו בפנים, **נסתפק רבא**,

האם יש להחשיב אבר זה שרובו בחוץ, כאילו כולו בחוץ, וממילא יש להחשיב את הבכור כאילו רובו בחוץ, ונתקדש.

או מאחר שבאמת לא יצא רובו של הבכור, אינו קדוש.

ספקות בעניין קידוש הבכור

על ידי פתיחת הרחם כשיש חציצה

כבר נתבאר, שאין הבכור מתקדש, אלא כשיוצא דרך פתח הרחם, ו**נסתפק רבא בכמה אופנים, מה הדין כשבשעה שראוי להתקדש, היתה חציצה בינו לבין פתח הרחם, [וכגון שנעשית החציצה כשיצא דרך מרגלותיו קודם שיצא רובו].**

א. **כשכרכו בסיב** [הגדל סביב הדקל]. [וכן כשבלעתו חולדה בתוך הרחם, ויצא מהרחם במעיה].

ב. [ואם תאמר שדבר זה חציצה הוא, שכן אינו מינו, עדיין יש להסתפק], **כשכרכו בטלית** [העשויה מצמר, שהוא ממין הבהמה].

ג. [ואם תאמר, שדבר זה חציצה הוא, שכן אינו דבר הרגיל להיות בינו לרחם, עדיין יש להסתפק] **כשכרחו בשליא של וולד אחר**, [שהוא דבר הרגיל לחצוץ בינו לבין הרחם].

ד. [וכן] **כשכרכתו אשה בידיה לילדו**, והפסיקה בידיה בינו לבין הרחם, [יש להסתפק, האם מאחר שכן הדרך לילד בהמות, אין זה נחשב חציצה].

ספקות בעניין פתיחת רחם

א. נסתפקו בגמרא, מה הדין **כשהעובר פתח את הרחם, אחר שכבר היה חוצה לו, כגון שנכנסה חולדה, ובלעתו, והוציאתו, וחזרה והכניסתו, והקיעה אותו בתוך הרחם, ועתה יצא ממנה כדרכו, האם נתקדש ביציאה זו או לא.**

ב. נסתפקו בגמרא, מה הדין **כשעובר של בהמה אחת, פתח את רחמה של בהמה אחרת בדרך כניסה, כגון שיצא מרחם של זו, ונכנס לרחם של זו, האם בהמה שניה נחשבת כמי שנפטר רחמה, ומה שתלד מעתה אינו קדוש.**

ומסקנת הגמרא תיקו.

ספקות נוספים בעניין פטר רחם

א. רב אחא נסתפק, מה הדין, **כשנתרחבו כותלי בית הרחם יותר מגודל העובר, וכשיצא מהרחם דרך הפתח, לא נגע בפתח, האם די בכך שיוצא דרך הפתח, כדי שיתקדש, או שצריך לגעת בפתח ביציאתו.**

ב. מר בר רב אשי נסתפק מה הדין, **כשנעקר פתח הרחם ממקומו בבהמה, ונכנס פנימה, על גבי צואר העובר, ונמצא שעבר ראשו בפתח הרחם, אבל לא היה פתח הרחם במקומו, האם רק כשהוא במקומו הוא נחשב לקדש את העובר היוצא בו, או אף כשאינו במקומו.**

ג. רבי ירמיה נסתפק, מה הדין **כשנגממו כותלי בית הרחם, [י"מ שניטל מעובי הכתלים מבפנים סביב סביב, ונותר החלק החיצון של הכתלים. וי"מ שניטלו הכתלים לגמרי, ונמצא העובר מוקף במה שנמצא מחוץ לרחם], האם העובר מתקדש ביציאתו מגוף הבהמה במקום הרחם, אף שניטל חלק הרחם הראוי להיות בו, או שאינו מתקדש.**

ורבי זירא פשט שאין הבכור מתקדש.

ד-ה. רבי זירא נסתפק מה הדין, **כשנפרצו כותלי הרחם בשני אופנים, [א] כשהיה הפרוץ מועט, והיה העובר במקום הפרוץ, האם מאחר שהעומד מרובה, נחשב הכל כעומד, או מאחר שהוא נמצא במקום הפרוץ, הרי זה כמי שלא נמצא ברחם. [ב] כשהיה העומד מועט, ויצא דרך העומד, האם מאחר שהפרוץ מרובה נחשב, הכל כפרוץ, או מאחר שהוא נמצא במקום העומד, הרי זה כנמצא ברחם.**

עובר מת של בהמה במעי אמו

<< לדעת תנא קמא – עובר מת של בהמה, בין טהורה [=המותרת באכילה] ובין טמאה [=האסורה באכילה], כל זמן שהוא במעי אמו, נידון כמותה, וכשם שהיא אינה מטמאה בחייה, כך הוא אינו נידון כנבלה, ואינו מטמא, [ולכן הנוגע בו בתוך מעי אמו, אינו נטמא].

- לעניין עובר בהמה טהורה, ביאר רב חסדא, שיש ללמוד דין זה בקל וחומר, שכן אפילו לעניין היתר אכילה, העובר [המת] הנמצא במעי אמו נידון כאמו, וניתר באכילה בשחיטתה, [כפי שנתבאר בדפים הקודמים], וכל שכן שלעניין טומאה בלבד, יהיה נידון כמותה בחייה, ולא יהא מטמא.

- ולעניין עובר בהמה טמאה, יש ללמוד דין זה בהיקש, שהוקשו נבלת בהמה טמאה ונבלת בהמה טהורה זה לזה בכתוב, "וְכִי יָמוּת מִן הַבְּהֵמָה [זו בהמה טמאה] אֲשֶׁר הָיָה לָכֶם לְאֶכְלָהּ [זו בהמה טהורה] הִנְגַע בְּנִבְלָתָהּ יִטְמָא עַד הָעֶרְב", ומעתה, כשם שנבלת בהמה טהורה, מטמאה, רק כשהיא ילודה, ולא כשהיא עוברה, כך נבלת בהמה טמאה, מטמאה, רק כשהיא ילודה, ולא כשהיא עוברה.

<< ולדעת רבי יוסי הגלילי – רק עובר מת של בהמה טהורה [=המותרת באכילה], כל זמן שהוא במעי אמו, נידון כמותה, ואינו מטמא. אבל עובר מת של בהמה טמאה [=האסורה באכילה], אף בעודו במעי אמו, מטמא הוא טומאת נבלות.

< לדברי רבי יצחק, דין זה, שעובר מת של בהמה טמאה מטמא אף בעודו במעיה, למד מהכתוב, "וְכֹל הוֹלֵךְ עַל פְּפוּי בְּכֹל חַמְיָהּ הִהְלַכְתָּ עַל אֲרֵבַע טְמְאִים הֵם לָכֶם כָּל הַנִּגַע בְּנִבְלָתָם יִטְמָא עַד הָעֶרְב".

שכוונת הכתוב "הולך על פפיו", הוא לבעלי חיים שאין פרסותיהן סדוקות, שיש בכל רגל כף אחת, וזה סימן טומאה.

וכמו כן כוונת הכתוב, "החיה ההלקת על ארבע", הוא לחיה שיש לה כף אחת בכל רגל, סך הכל ארבע, וזה סימן טומאה.

ואם כן כוונת הכתוב "הולך על פפיו [=בעל חיים טמא] בכל [=בתוך כל] החיה ההלקת על ארבע [=בעל חיים טמא]", הוא, לבעל חיים טמא, [שאינן פרסותיו שסועות], הנמצא בתוך מעי בעל חיים טמא, [שאינן פרסותיו שסועות], כגון **עובר טמא של בהמה טמאה**, והכתוב אומר עליו, "טמאים הם לכם כל הנגע בנבלתם יטמא עד הערב", ומכאן שעובר מת של בהמה טמאה [שאינן פרסותיה שסועות], מטמא טומאת נבלות, אף בעודו במעי אמו.

והנה לפי המבואר עד כה, אין לטמא, אלא כשגם העובר, וגם אמו, אין פרסותיהם שסועות, אבל כשאחד מהם בלבד פרסותיו שסועות, [כגון פרה במעי חמור, או חמור במעי פרה], אין העובר המת מטמא טומאת נבלות.

אלא שנאמר כאן ריבוי "וכל", ללמד, שאם האם טמאה, אף כשיש בעובר סימני טהרה, [כפרה במעי חמור], כשמת במעיה, הרי זה מטמא טומאת נבילות.

אבל כשהאם טהורה, לעולם עוברה טהור, כשמת במעיה, ואפילו אין פרסותיו שסועות [כחמור במעי פרה].

ולא רק כשיש לאם הטהורה שמונה רגלים, [שפרסותיה שסועות], ואינה בכלל פשט הכתוב, "החיה ההלקת על ארבע", אלא אף כשהאם טהורה, ואין פרסותיה שסועות, [כגון שהאם היא חמורה שנולדה מפרה, שהיא טהורה], שבזה אם גם העובר אין פרסותיו שסועות, לכאורה הוא בכלל פשט הכתוב, "הולך על פפיו בכל [=בתוך כל] החיה ההלקת על ארבע", מכל מקום טהור הוא, כי מאחר שבאמת האם טהורה, ומחמת כן שחיטתה מתירה את העובר שבמעיה, כי נחשב כמותה, יש ללמוד מקל וחומר, שגם לעניין טומאה, העובר נחשב כאמו, ואינו מטמא.

- **אולם רב אחדבוי בר אמי דחה את דברי רבי יצחק, שכן לפי דבריו**, שהכל תלוי בסימן טהרה של פרסות שסועות, נמצא, שחזיר שפרסותיו שסועות, אינו בכלל הכתוב הזה, המטמא את העובר שבמעיה הטמאה, ואם כן, **עובר של חזיר במעי אמו לא יטמא**, [ואין סברא שיהיה חילוק בין הבהמות הטמאות].

< **ולדברי רב נחמן בר יצחק, דין זה, שעובר של בהמה מטמא אף בעודו במעיה, למד מהכתוב, "או נפש אשר תגע בכל דבר טמא או בנבלת חיה טמאה או בנבלת בהמה טמאה או בנבלת שרץ טמא ונגעלם ממנו והוא טמא ונאשם", שמשמע ממנו, שרק נבלות בהמה וחיה טמאות, מטמאות, ואם כן, על כרחך אין הכתוב מדבר בנבלות חיה ובהמה ילודים, שכן, בזה כבר מבואר במקום אחר, שגם הטהורות שנתנבלו מטמאות, [שנאמר, "וכי ימות מן הבהמה [זו בהמה טמאה] אשר היא לכם לאכלה [זו בהמה טהורה] הנגע בנבלתה יטמא עד הערב"]**, אלא הכתוב הנ"ל מדבר בנבלות עוברים של בהמות וחיות טמאות, ובעוברים אמר הכתוב, שרק הטמאות מטמאות, ולא הטהורות.

במה נוהגת טומאת נבלות

הכל מודים, שטומאת נבלות נוהגת, (א) בין בבהמה טמאה, (ב) ובין בבהמה טהורה, (ג) ובין בחיה טמאה, (ד) ובין בבהמה טהורה. [וכל מה שנתבאר לעיל שאין טומאת נבלות הוא בעוברים בלבד].

< **מתחילה היה נראה, מתוך דברי רבי יונתן ובן עזאי, שנאמרו ארבע כתובים, ללמד טומאה בכל אחד מארבעת הדברים הללו:**

א. **נבלת בהמה טהורה, מטמאה מהכתוב, "וכי ימות מן הבהמה אשר היא לכם לאכלה [זו בהמה טהורה] הנגע בנבלתה יטמא עד הערב"**.

ב-ג. **נבלת חיה טמאה וכן נבלת בהמה טמאה, מטמאות מהכתוב, "או נפש אשר תגע בכל דבר טמא או בנבלת חיה טמאה או בנבלת בהמה טמאה או בנבלת שרץ טמא ונגעלם ממנו והוא טמא ונאשם"**.

ד. **נבלת חיה טהורה, מטמאה מהריבוי בכתוב, "וכל הולך על פפיו בכל החיה ההלקת על ארבע טמאים הם לכם כל הנגע בנבלתם יטמא עד הערב"**.

< **אולם מסקנת הסוגיה כדרשת רבי ישמעאל, שכל ארבעת הדברים הללו למדים מכתוב אחד:**

"וכי ימות מן הבהמה [זו בהמה טמאה] אשר היא לכם לאכלה [זו בהמה טהורה] הנגע בנבלתה יטמא עד הערב", הרי מפורש בכתוב, שנבלת בהמה מטמאה, בין נבלת בהמה טמאה, ובין נבלת בהמה טהורה. ומאחר שחיה בכלל בהמה, [כפי שיתבאר בעזה"י בדף ע"א], גם נבלת חיה מטמאה, בין נבלת חיה טמאה, ובין נבלת חיה טהורה.

והכתובים הנוספים באו ללמד דברים אחרים, כפי שנתבאר לעיל.

וכששמע בן עזאי מרבי נתן, דברים אלו, בשם רבי ישמעאל, אמר, חבל על בן עזאי, שלא שימש את רבי ישמעאל.

דף ע"א

החיה בכלל בהמה

כל מקום שנאמר בתורה "בהמה", אף החיה בכלל, שנאמר, "זאת הבהמה אשר תאכלו שור שה כשבים ושה עזים. [ומפרש בתריה] איל וצבי ויחמור ואקו ודישן ותאו וזמר. וכל בהמה מפרסת פרסה ושסעת שסע שפתי פרסות מעלת גרה בבהמה אתה

תאכלו", הרי שפתח הכתוב ואמר, "זאת הבהמה אשר

תאכלו", ופירט גם את החיות בכלל זה.

הבהמה בכלל חיה

כל מקום שנאמר בתורה "חיה", אף הבהמה בכלל, שנאמר, "ידברו אל בני ישראל לאמר **זאת החיה אשר תאכלו מכל הבהמה אשר על הארץ**. כל מפרסת פרסה ושענת שסע פרסת מעלת גרה בבהמה אתה תאכלו", הרי שפתח הכתוב ואמר, "זאת החיה אשר תאכלו", ומפרש סימני בהמה שממשיך "מכל הבהמה אשר על הארץ. כל מפרסת פרסה ...", הרי שהבהמה בכלל חיה היא.

דברים שחיה ובהמה למדים זה מזה

אחר שלמדנו שחיה בכלל בהמה, ובהמה בכלל חיה, מעתה יש ללמוד שהאמור בזה, אמור גם בזה.

א. כל האמור בבהמה טהורה אמור גם בחיה טהורה.

- כשם שבהמה טהורה **סימניה הם, מעלת גרה, ומפרסת פרסה, ושוסעת שסע**, כמפורש בתורה, "וְכָל בְּהֵמָה מִפְּרֻסַת פְּרָסָה וְשֹׁסְעַת שֶׁסַע שְׁתֵּי פְּרוֹסוֹת מְעַלֵּת גֵּרָה בְּבִהְמָה אֹתָהּ תֹאכְלוּ", וכן, "כָּל מִפְּרֻסַת פְּרָסָה וְשֹׁסְעַת שֶׁסַע פְּרוֹסוֹת מְעַלֵּת גֵּרָה בְּבִהְמָה אֹתָהּ תֹאכְלוּ", כך חיה טהורה, סימניה הם, מעלת גרה, ומפרסת פרסה, ושוסעת שסע.

- וכשם שנבלת בהמה טהורה **מטמאה**, מהכתוב "וכי ימות מן הבהמה אשר היא לכם לאכלה הנגע בנבלתה יטמא עד הערב", כך נבלת חיה טהורה מטמאה.

- וכשם שאסור להרביע בהמות, שנאמר, "בְּהִמְתָּף לֹא תִרְבִּיעַ כְּלָאִים", כך אסור להרביע חיות. [דין זה אינו מיוחד דווקא לטהורות, שכן גם טמאות אסור להרביע מהכתוב הזה].

ב. כל האמור בבהמה טמאה אמור גם בחיה טמאה.

- כשם שנבלת בהמה טמאה **מטמאה**, מהכתוב "וכי ימות מן הבהמה אשר היא לכם לאכלה הנגע בנבלתה יטמא עד הערב", כך נבלת חיה טמאה מטמאה.

- וכשם שאסור להרביע בהמות, שנאמר, "בְּהִמְתָּף לֹא תִרְבִּיעַ כְּלָאִים", כך אסור להרביע חיות. [דין זה אינו מיוחד דווקא לטהורות, שכן גם טמאות אסור להרביע מהכתוב הזה].

ג. כל האמור בחיה טמאה אמור גם בבהמה טמאה.

- רבי ביאר, שמחמת הדין הזה, שכל האמור בחיה טמאה, אמור גם בבהמה טמאה, **ניתן ללמוד, שקרבן עולה ויורד האמור בעניין טומאת מקדש וקדשיו, מדבר בטמא שאכל קדשים**, [או נכנס למקדש], שנאמר בעניין, "או נפשו אשר תגע ... בנבלת חיה טמאה או בנבלת בהמה טמאה ... ונגעלם ממנו והוא ידע ואשם ... והביא את אשמו ...", ומאחר שנאמר "בנבלת חיה טמאה", כבר ידענו שגם בהמה טמאה בכלל, ואם כן, לא היתה תורה צריכה לכתוב גם, "בנבלת בהמה טמאה", והסיבה שכתבה זאת כדי, ללמד גזרה שווה, שכשם שבכתוב "ונפשו פי תגע ... בבהמה טמאה ... ואכל מבשר זבח השלמים אשר לה ונכרתה הנפש ההוא מעמיה", הכוונה לטמא שאכל בשר קדשים, כך קרבן עולה ויורד, אמור בטמא שאכל קדשים.

- וכמו כן, מתוך שכל האמור בחיה אמור בבהמה, כשם שלדעת רבי מאיר, אשה שמפילה כמין חיה טמאה, **יושבת עליה ימי טומאה וטהרה**, [כפי שיתבאר בעזה"י להלן], כך המפלת כמין בהמה טמאה, יושבת עליה ימי טומאה וטהרה.

ד. כל האמור בחיה טהורה אמור גם בבהמה טהורה.

- לדעת רבי מאיר, מתוך שנאמר בבריאת החיות, לשון יצירה "ויצר ה' אקים מן האדמה כל חית השדה ואת כל עוף השמים", כלשון האמורה בבריאת האדם, "וייצר ה' אקים את האדם", יש ללמוד, שכשם שהאשה יושבת ימי טומאה וטהרה על לידת אדם [בין היה בן קיימא ובין היה נפל], כך היא יושבת ימי טומאה וטהרה על לידת נפל כדמות חיה. ומתוך שהבהמה בכלל חיה, כשם שהאשה יושבת ימי טומאה וטהרה על לידת נפל כדמות חיה טהורה [או טמאה], כך היא **יושבת ימי טומאה וטהרה על לידת נפל כדמות בהמה טהורה** [או טמאה].

וחכמים חולקים על רבי מאיר, ואומרים, שאין אשה יושבת ימי טומאה וטהרה של לידה, אלא על לידת צורת אדם.

מתי בטל שם נבלה ממנה

לדעת בר פדא – לא אסרה תורה נבלה, אלא בשעה שהיא ראויה לאכילת אדם, שנאמר, "לא תאכלו כל נבלה לגר אשר בשעריך ותתננה ואכלה או מכר לנכרי", ללמד, שאין נבלה אלא זו הראויה להינתן לגר ולהימכר לנוכרי, אבל זו שאינה ראויה למאכל אדם, אינה קרויה נבלה, ואינה אסורה באכילה, ולא מטמאה אדם כנבלה. [ומכל מקום טומאה קלה לטמא אוכלים יש לה, כל זמן שהיא ראויה למאכל כלב, ככל האוכלים הטמאים, שאין טומאה בטלה מהם כל זמן שהם ראויים למאכל כלב, שאין נבלה זו גרועה משאר אוכלים, ואף שכבר אינה קרויה נבלה, מכל מקום קרויה היא בשר, ויש בה טומאה, כמו שיש טומאה בבשר שנגע בנבלה].

ולדעת רבי יוחנן – הכתוב "לא תאכלו כל נבלה לגר אשר בשעריך ותתננה", לא בא אלא ללמד, שבהמה שבשעת מיתתה אינה ראויה לאדם, [כגון שהסריחה מחיים], לא תעשה נבילה במיתתה, אבל כל שבשעת מיתתה היתה ראויה למאכל אדם ונעשית נבלה, מעתה אין שמה בטל ממנה, כל זמן שראויה למאכל כלב, ואפילו אינה ראויה למאכל אדם, ואסורה היא, ומטמאה טומאה חמורה כנבילה.

טומאה בלועה וטהרה בלועה

א. טומאה בלועה אינה מטמאה.

מי שבלע דבר טמא, [כגון שבלע טבעת שנגעה במת, או שבלע נבילה], כל זמן שהדבר הזה במעיו, אינו מטמא דבר טהור שנוגע בו, [ואפילו גם הדבר הטהור בתוך מעיו].

שנאמר, "וְכִי יָמוּת מִן הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר הִיא לָכֶם לְאָכְלָהּ ... וְהֶאֱכַל מִנְבֵלָתָהּ יִכַּבֵּס בְּגָדָיו וְטָמֵא עַד הָעֶרְב", מבואר בכתוב הזה, שהאוכל נבילה, ואחר כך טבל, טהור הוא בשקיעת החמה, ובכלל זה, מי שאכל סמוך לשקיעת החמה, וטבל קודם השקיעה, שהוא נטהר בשקיעה, אף על פי שעדיין לא נתעכלה הנבלה במעיו, ועודה קיימת, שאינה מטמאה כשהיא בלועה בו.

< [ואף לדעת בר פדא], אין לומר, שהסיבה שאינה מטמאה, כי מאחר שהיא בתוך המעיים, היא מאוסה גם קודם שנתאכלה, ואינה ראויה לאכילת אדם, וכל נבלה שאינה ראויה לאכילת אדם, אינה מטמאה, אבל אם היתה ראויה למאכל אדם, היתה מטמאה אף על פי שהיא בלועה.

- כי באמת ראויה היא לאכילת אדם, שכן רק הרואה שמוציאים אותה ממעי אדם, לא יחפוץ לאוכלה, אבל מי שלא ידע זאת, יאכלנה, ולכן נחשבת היא כראויה למאכל אדם.

ב. טהרה בלועה אינה מקבלת טומאה.

מי שבלע דבר טהור, [כגון טבעת], כל זמן שהדבר הזה במעיו, אינו מקבל מטמא משום דבר טמא, [ואפילו נגע בו הדבר הטמא בתוך המעיים].

שכן תוכו של כלי חרס חמור מתוכו של אדם, שכשיש טומאה בתוך כלי חרס, כגון כזית מן המת, הרי זה מטמא את המאהיל עליו, אפילו היה הכלי חתום וסתום, [שכן שנינו, שאפילו היתה טומאה בתוך הקרקע, היא מטמאה את המאהיל עליה, ואין הקרקע מצילה, וכל שכן כלי חרס לא יציל], ואילו כשיש טומאה בתוך אדם, אינה מטמאה, [כמבואר לעיל].

ומעתה, אם כלי חרס החמור, מציל על דבר טהור שבתוכו שלא יטמא, [שנאמר, "וְכָל כְּלֵי פְתוּחִים אֲשֶׁר אֵין צְמִיד פְּתִיל עָלָיו טָמֵא הוּא", ללמד שאם היה הכלי צמיד פתיל, כלומר סתום, כל אשר בתוכו טהור, אף על פי שהוא באהל המת], כל שכן שאדם, שדין תוכו קל יותר, שהוא מציל על דבר טהור שבתוכו שלא יטמא.

< ובשני הדינים הללו,

- לא רק כשהדבר היה בלוע במעיו דרך פיו, אינו ניטמא ואינו מטמא, [כבלוע בכתוב, "וְהֶאֱכַל מִנְבֵלָתָהּ", שמדבר בבלוע דרך הפה], אלא אף כשהדבר היה בלוע דרך בית הרעי, אינו ניטמא ואינו מטמא. שכן יש ללמוד זאת בקל וחומר, שאם בלוע למעלה, שהוא מקום אינו עושה עיכול, מציל, כל שכן שבלוע למטה, שהוא מקום שעושה עיכול, שיציל.

- וכמו כן, לא רק דבר הבלוע באדם, אינו ניטמא ואינו מטמא, [כבלוע בכתוב, "וְהֶאֱכַל מִנְבֵלָתָהּ" שמדבר באדם], אלא אף כשהדבר היה בלוע בבהמה, אינו ניטמא ואינו מטמא. שכן יש ללמוד זאת בקל וחומר, שאם בלוע באדם, שהוא ראוי לקבל טומאה מחיים, אינו ניטמא ואינו מטמא, כל שכן שבלוע בבהמה, שאינה ראויה לקבל טומאה מחייה, שאינו ניטמא ואינו מטמא.

< ואף על פי שכבר שנינו במסכת מקוואות, שטבעת שהיא טמאה טומאת מת, הבלועה בתוך האדם, אינה מטמאה אותו [בלע טבעת טמאה [טומאת מת], טובל, [לפי שנטמא בנגיעתה קודם שבלעה], ואוכל בתרומתו, [כי משנבלעה אינה מטמאה], הקיאה, טמאה, [כי לא הועילה לה טבילת האדם] וטמאתו [שנגעה בו ביציאתה]]. וכן שנינו שם, שטבעת טהורה הבלועה בתוך אדם אינה נטמאת עמו, [בלע טבעת טהורה, ונכנס לאהל המת, והזה, [פעם ראשונה ביום שלישי] ושנה [ביום שביעי] וטבל, והקיאה, הרי היא [טהורה] כמו שהיתה [לפי שלא קבלה טומאה מן האדם משבלעה]]. ואם כן, יש ללמוד מהמשניות הללו, שטומאה בלועה אינה מטמאה, וטהרה בלועה אינה מקבלת טומאה.

מכל מקום, רבה שאמר את שני הדינים הנ"ל, הוצרך לכך, כי מהמשניות הללו אין ראיה שדבר בלוע, אינו ניטמא ואינו מטמא, אלא שכשהוא בלוע, אינו ניטמא ואינו מטמא את האדם הבלועו, והיה מקום לומר שהטעם לכך, כי אינו נחשב כמי שנוגע בו, [כי נגיעת בית הסתרים של האדם היא, ואינה קרויה נגיעה בו], אבל אם היה נחשב כנוגע בו, היה ניטמא והיה מטמא.

ולכן פירש רבה, שכל דבר הבלוע, אינו ניטמא ואינו מטמא כלל, אף לא בנגיעה גמורה.

טומאת בית המנוגע

בעניין בית המנוגע, [שנראה בו נגע צרעת], נאמר, "וְהָפֵא אֶל הַבַּיִת כָּל יְמֵי הַסִּגִּיר אֹתוֹ? וְטָמֵא עַד הָעֶרְב. וְהִשְׁכַּב בַּבַּיִת יִכַּבֵּס אֶת בְּגָדָיו וְהֶאֱכַל בַּבַּיִת יִכַּבֵּס אֶת בְּגָדָיו".

למדנו שיש חילוק בין הנכנס לבית, לבין השוכב ואוכל בו, שהנכנס לבית, [בלא לשהות בו], רק הוא טמא, אבל בגדיו אינם טמאים. והשוכב ואוכל בבית, הוא ובגדיו טמאים, ואין כוונת התורה לשוכב ואוכל ממש, אלא לנכנס לבית, ושוהה בו, כשיעור זמן של אכילת פרס ככר חיטים, כשהוא נאכל בליפתן ובהסבה, הוא ובגדיו טמאים.

והחילוק הזה אמור לעניין בגדים שהוא לבוש בהם, [ובכלל זה, גם מנעלים שברגליו, וטבעות שבאצבעותיו], אבל כל דבר שהוא מחזיק בידו שלא כדרך מלבוש, נטמא מיד בכניסתו לבית, בלא שהייה, כמו שהוא עצמו נטמא מיד בכניסתו לבית, בלא שהייה.

והוא הדין לעניין בגדים שעל גבי בהמה הנכנסת לבית, שהם טמאים מיד בכניסתם לבית, כדין בגדים שאדם

מחזיק בהם, כי כל בגד שעל גבי בהמה, אינו נידון כמלבוש

שלה, אלא כמשא שהיא נושאת.

דף ע"ב

ביאור דין משנתנו

במשנתנו מבואר, שעובר מת במעי אשה אינו מטמא את אמו [עד שיצא], **אבל מטמא את המילדת שהכניסה ידה ונגעה בו.**

< ולולא דברי רבה, [שטומאה בלועה אינה מטמאה], היה ניתן להבין את דין משנתנו כך, שבאמת העובר מטמא את הנוגעים בו גם בעודו במעי אמו, ובלבד שיגעו בו נגיעה גמורה, כגון שיכניסו ידם לתוך מעי אמו לגעת בו, אבל מגע בית הסתרים, שנוגע באמו, אינו נחשב מגע, ולכן אינו מטמא את אמו.

< אולם לדברי רבה, שטומאה בלועה אינה מטמאה כלל, יש ליישב את משנתנו, כפי שביארו חכמי פומבדיתא, רב יוסף בשם רב יהודה בשם שמואל], שמעיקר הדין גם המיילדת הנוגעת בעובר בתוך מעי אמו, טהורה היא, ורק מדברי חכמים היא טמאה.

[וביאר רב הושעיא שהטעם שגזרו עליה חכמים הוא], שחששו שמא תיגע בו אחר שכבר הוציא ראשו מחוץ לרחם, שאז הוא מטמא, ולא תדע שנטמאה, כי תחשוב שעדיין לא הוציא ראשו.

ודווקא על המיילדת גזרו טומאה מהטעם הזה, אבל על אמו לא גזרו, כי יודעת מתי הוולד יוצא, ויודעת מתי תהא טמאה, [ומכל מקום אף על פי שהאם יודעת מתי הוולד יוצא יש לגזור טומאה על המיילדת שמא לא תדע שהוולד יצא כי אין לסמוך על כך שהאם תאמר לה כי האם טרודה בחבלי לידה ולא תאמר].

טומאת עובר מת במעי אמו

לדעת רבי ישמעאל – בעניין טומאת מת נאמר, "וכל אשר יגע על פני השדה בחלל חרב או במת או בעצם אדם או בקבר יטמא שבעת ימים", ומשמעות הכתוב הזה היא, שהנגיעה במת מטמאה כשהיא בגלוי, [כפני השדה שהם בגלוי], ומכאן יש ללמוד, שעובר מת, שהוא טמון במעי אמו, אינו בכלל טומאת מת, ואינו מטמא את הנוגע בו, [כגון הכניסה המיילדת ידה לרחם האשה ונגעה בו אינה טמאה]. [טעמו של רבי ישמעאל מבואר בברייתא].

ולדעת רבי עקיבא – בעניין טומאת מת נאמר, "כל הנגע במת בנפש האדם אשר ימות ולא יתחטא את משכו הי טמא ונכרתה הנפש ההוא מישראל פי מי נדה לא זרק עליו טמא יהיה עוד טמאתו בו", ומשמעות הכתוב, שהנוגע במת שהוא בתוך נפש אדם, כלומר בעובר מת שבתוך אשה, טמא, שגם עובר מת הוא בכלל טומאת מת. [טעמו של רבי עקיבא נתבאר על ידי רבי אושעיא].

טומאת גולל ודופק

הכל מודים שגולל [=כיסוי ארון של מת] ודופק [=דף שנותנים בצידו] מטמאים כמת עצמו.

לדעת רבי עקיבא – דין זה למד מהכתוב, "וכל אשר יגע על פני השדה בחלל חרב או במת או בעצם אדם או בקבר יטמא שבעת ימים", הבא לרבות דברים אלו שהם על פני השדה. **ולדעת רבי ישמעאל** – דין זה אינו למד מהכתובים, אלא הוא הלכה למשה מסיני.

טומאת מת ברביעית דם

לדעת רבי ישמעאל – בעניין טומאת מת נאמר, "כל הנגע במת בנפש האדם אשר ימות ולא יתחטא את משכו הי טמא ונכרתה הנפש ההוא מישראל פי מי נדה לא זרק עליו טמא יהיה עוד טמאתו בו", ונפש האדם היא רביעית דם, ומכאן, שהנוגע ברביעית דם היוצאת ממת אחד, [שהיא נחשבת נפש המת], [או מאהיל עליה], טמא. [אבל נגע ברביעית דם, שחלקה ממת זה, וחלקה ממת זה, אינו מטמא].

ולדעת רבי עקיבא – מתוך הכתוב האמור לכהן גדול, "ועל כל נפשות מת לא יבא", יש ללמוד שגם רביעית דם הבאה משני מתים, [חלקה מזה וחלקה מזה], מטמאה, שכן "נפשות" משמע שתיים, ו"מת" משמע דם של שיעור מיתה, שהוא רביעית, ואם כן, דם בשיעור רביעית, הבא משני מתים, גם כן מטמא, [אף באוהל].

בהמה טמאה מטמאה טומאת נבלות אף אם נשחטה

מצד אחד יש ללמוד בבניין אב, שבהמה טמאה שמתה, מטמאה טומאת נבילות, אפילו אם נשחטה, שכן מצינו, בשרצים האסורים באכילה, שהם מטמאים טומאת שרצים, אף כשנשחטו, [ולא רק כשמתו בדרך אחרת], ואם כן, הוא הדין לבהמות האסורות באכילה, שיטמאו טומאת נבילות, אף כשנשחטו, [ולא רק כשמתו בדרך אחרת].

אולם מצד שני יש ללמוד בבניין אב, שבהמה טמאה אינה מטמאה טומאת נבילות, אלא כשמתה בדרך אחרת שלא בשחיטה, אבל אם נשחטה, השחיטה מועילה לה שלא תהא נבלה, שכן מצינו, בבהמה טהורה טרפה האסורה באכילה, שהשחיטה מועילה לה שלא תהא נבילה, [כפי שיתבאר בעזה"י להלן], ואם כן, הוא הדין לבהמות האסורות באכילה, שהשחיטה תועיל להן שלא יהיו נבילות.

ומכל מקום, מריבוי הכתובים יש ללמוד, שבהמה טמאה מטמאה טומאת נבילות, אף כשנשחטה, שנאמר, "כל

בהמה טהורה טרפה שנשחטה

אינה מטמאה טומאת נבלות

בבהמות הטהורות אין חילוק בין טרפות לשלמות לעניין זה, שהשחיטה מועילה להם שלא יחשבו כנבלה, ולא יטמאו טומאת נבלות.

ואין ללמוד בבניין אב, שטרפה האסורה באכילה, לא תועיל לה שחיטה, שכן מצינו בבהמה טמאה האסורה באכילה, שהיא מטמאה טומאת נבלות אף כשנשחטה, ואם כן הוא הדין לטרפה [של בהמה טהורה], שהיא אסורה באכילה, שלא תועיל לה שחיטה שלא תהא נבילה.

כי יש לחלק בין טרפה של בהמות טהורות, לבין בהמות טמאות, שטרפה של בהמה טהורה, מאחר שנתנה תורה למין שלה תורת שחיטה, שלא יהיו נבילות, אף הטרפה לא יצאה מכלל מינה, ויש לה תורת שחיטה, מה שאין כן בהמות טמאות, שלא נתנה להם תורה שחיטה כלל.

ודוקא טרפה של בהמה טהורה, שיש במינה תורת שחיטה, השחיטה מטהרת אותה, אבל נפל של בהמה טהורה, [שיצא חי בן שמונה חודשים], מאחר שאין לו שחיטה בשום אופן, אין השחיטה מועילה לו שלא יהיה נבלה.

ובדף ע"ד מבואר, שיש אומרים, שנפל נחשב מי שיש במינו שחיטה, ומאחר שאין שחיטתו מטהרת אותו מטומאת נבילה, יש להוכיח מכאן, שלא כמו החילוק הנ"ל, שהרי מצינו באלו שיש במינן שחיטה, [כגון נפל], שאין השחיטה מטהרת אותם, ואם כן, הוא הדין לטרפה של מין הטהורות שלא תועיל לה שחיטה.

ולדעתם, דין זה, שבהמה טהורה טרפה שנשחטה, אינה מטמאת טומאת נבילה, למד מהכתוב, "וְכִי יָמוּת מִן הַבְּהֵמָה [חלק מהבהמות המתות ולא כולן] אֲשֶׁר הָיָא לָכֶם לְאָכְלָהּ הִנְגַעַת בְּנִבְלָתָהּ יִטְמָא עַד הָעֶרֶב", שמשמע ממנו, שלא כל אלו שמתות מטמאות טומאת נבלה, אלא חלקן, ומכאן יש לחלק בין המתות שלא בשחיטה, שהן מטמאות, לבין אלו המתות בשחיטה, שאף שהן קרויות מתות ולא שחוטות, כי אין השחיטה מתירה אותם באכילה, מכל מקום אינן מטמאות, שלדבר זה מועילה להן השחיטה.

עובר של בהמה שהוציא את ידו מרחם אמו

חתכו את היד ואחר כך שחטו את האם

מה שנחתך, טמא כנבילה, ואסור באכילה. אבל מה שבפנים טהור, אף על פי שבגמר החיתוך נגע בנבילה שבחוץ, כי בשעה שנגע בה, עוד היתה האם חיה, [וכן דין העובר], ובעל חיים אינו מקבל טומאת אוכלים.

עובר של בהמה שהוציא את ידו מרחם אמו

שחטו את האם ואחר כך חתכו את היד

< לדעת רבי מאיר – מאחר שאין השחיטה מועילה למה שבחוץ, הרי זה כנבילה, וטמא טומאת נבלה. ולא רק מה שבחוץ טמא, אלא גם מה שבפנים טמא, כי נגע במה שבחוץ, והרי זה כבשר שנגע בנבלה שהוא טמא.

- לדברי עולא, כל זמן שהיה האבר הזה מחובר לגוף העובר, לא טמא אותו במגע, כי המגע הזה הוא בחיבור של האבר בגוף, וזה נקרא מגע בית הסתרים, ומגע בית הסתרים אינו מטמא, ורק בשעה שחתכו את האבר, היתה נגיעה בגלוי, ונטמא שאר העובר ממגע האבר שהוא נבלה, [=בשעת פרישה מהאבר מקבל טומאה מהאבר].

- ולדברי רבינא, אף בזמן שהאבר מחובר בגוף העובר, הוא מטמא אותו במגע, כי מאחר שסופו של האבר להיחתך מהגוף, נחשב כבר עתה כמי שנחתך, [=כל העומד להיחתך כחתוך דמי], ואם כן, מאחר שהוא נחשב כחתוך, הרי זה כמגע גלוי, ולא כמגע בית הסתרים. [ואף שנחלקו חכמים ורבי מאיר לעניין יד של כלי שסופו להיחתך אם הוא נידון כחתוך, כפי שיתבאר בעזה"י בדף ע"ג, בבשר שהוא רך, הכל מודים, שכל העומד להיחתך נחשב כחתוך].

[לכאורה לא נצרכו דברי האמוראים הללו, אלא לבאר דברי חכמים, באיזה אופן נטמא העובר במגעו באבר שיצא, אבל לדעת רבי מאיר עצמו, מגע בית הסתרים מטמא, ודין פשוט הוא שהעובר נטמא מהאבר אף בעודו מחובר].

< ולדעת חכמים – אף שאין השחיטה מתירה את מה שבחוץ, מכל מקום היא מועילה לו שלא יחשב נבילה, [כשם ששחיטה מועילה לטריפה שלא תחשב נבילה], ואם כן, מה שבחוץ נידון כטריפה, ושאר הבשר שנגע בו, אינו טמא אלא כמי שנגע בטריפה, ולדברי אבוה דשמואל, אף שהטרפה אינה מטמאה מן התורה כלל, מדרבנן היא מטמאה את המוקדשים. [ולדעת רבי מאיר יש לחלק בין שחיטת טרפה, המועילה לה, שלא תהא נבילה, כי היא שחיטת גוף הטרפה, לבין שחיטת האם, שאינו מועילה לאבר העובר שיצא, שלא יהא נבילה, כי אינה שחיטת העובר עצמו, אלא שחיטת אמו, ואין שחיטת האם מועילה, אלא למה שבתוכה. וחכמים השיבו על כך, שאדרבה, שחיטת האם מועילה לעובר יותר ממה שמועילה לעצמה, שכן אם נחתכו ממנו אברים כטחול וכליה ועודם בתוכה, אין השחיטה מועילה להתירם, ואילו את העובר שבתוכה, שחיטת האם מתירה].

- לדעת רב חסדא [בדף ע"ד], לא אמרו חכמים, שהשחיטה מועילה לאבר העובר שיצא, שלא יהיה כנבלה, אלא כשהעובר חי, ונמצא שהוא בתורת שחיטה [אם ייוולד], אבל כשהעובר מת, ואינו בתורת שחיטה [אם ייוולד], אין השחיטה מועילה לאבר שהוציא שלא יהיה נבילה.

- ולדעת רבה [בדף ע"ד] אין חילוק בדבר, ובין כשעובר חי ובין כשהעובר מת, שחיטת האם מועילה לאבר שהוציאו, שלא יהיה כנבלה.

בגד שיש בו שלושה טפחים על שלושה טפחים, ראוי לשמש מדרס אדם ולפיכך אם נעשה מדרס הזב נעשה אב הטומאה. ובגד שאין בו שלושה טפחים על שלושה טפחים, אינו ראוי לשמש מדרס אדם, ולפיכך אם דרס עליו הזב, לא נעשה אב הטומאה.

ודוקא לטומאת מדרס שיעור הבגד לקבלת טומאה בשלושה טפחים על שלושה טפחים, אבל לקבל שאר טומאות, שיעור הבגד הוא שיהיה בו שלוש אצבעות על שלוש אצבעות, [ואם נגע בו הזב הרי זה טמא טומאת מגע מדרס].

וכשהיה בגד גדול טמא טומאת מדרס, ונתלשו ממנו חתיכות קטנות, שאין בהם שיעור שלושה טפחים, אבל יש בהן שיעור שלוש אצבעות, בטל מהן טומאת מדרס, כי אין בהן שיעור שלושה טפחים, אבל טמאות הן כבגד שנגע במדרס, כי בשעה שנתלשו, נגעו בבגד הגדול, שעדיין טמא טומאת מדרס, [ובשעת הפרישה אין נגיעה זו נגיעת בית הסתרים, כי הן נתלשות זו מזו ואינן מחוברות].

וכשהיה בגד שיש בו שלושה טפחים טמא מדרס, ונחלק, באופן שאין בכל חלק שלושה טפחים, אבל יש בכל חלק שלוש אצבעות, הכל מודים שמכל החלקים בטלה טומאת מדרס, כי אין בהם שלושה טפחים. אבל לעניין טומאת מגע מדרס:

לדעת רבי מאיר – כל חלק שיש בו שלוש אצבעות, טמא כמי שנגע במדרס, כי כשהיה הבגד מחובר, היה בו טומאת מדרס, וכל החלקים נגעו בו באותה שעה, ונעשו טמאים גם כמי שנגעו במדרס, וטומאה זו לא בטלה מהם.

ולדעת רבי יוסי – מחמת מה שנגעו בבגד הגדול בעודו מחובר, לא יטמאו החלקים, כי מגע בית הסתרים הוא, ומגע בית הסתרים אינו מטמא, ולכן כל החתיכות טהורות לגמרי. [ורק אם מתחילה, כשדרס הזב על הבגד, גם נגע בבגד, יש בבגד טומאת מגע מדרס עם טומאת מדרס, וכשנחלק, נותרה בחלקים טומאת מגע מדרס].

דף ע"ג

טהרת כלי שיש להם בית יד ארוך שעתיד להיקצץ

לדעת רבי מאיר – כשנטמא כלי, שיש לו בית יד ארוכה, שאינו צריך בכל אורכה, ועומד לקצרה, דיו בכך שיטביל את הכלי עד המקום שעתיד לחותכו, כי מאחר שעומד להיחתך נחשב הוא כמי שכבר נחתך ואין צורך להטביל אלא את הכלי ולא את מה שנחתך ממנו.

ולדעת רבי יהודה – כלי, [שהוא קשה], כל זמן שלא נחתך ממנו העודף, נחשב הוא כמחובר בו, ולפיכך אינו נטהר עד שיטביל כולו, שכן אין כלי נטהר בטבילת חציו.

אבר המדולדל בבהמה

א. אבר המחובר בבהמה בחייה, דינו כבעל חיים, שאינו מקבל טומאה כלל, [אבל אסור באכילה עד שתשחט, כדין אבר מן החי. וכשנשחטה הוא מותר באכילה, ואחר שהוכשר מקבל טומאה, אם תגע בו טומאה, כדין כל האוכלים].

ב. ואבר שנתלש מן הבהמה בחייה, טמא כנבלה, [ואסור באכילה לעולם, כדין אבר מן החי].

ג. ואבר המדולדל בבהמה, [שרובו תלוש, ומקצתו מעורה בה], כל זמן שהבהמה חיה, אינו נחשב כתלוש לגמרי, ולכן אינו מטמא כנבלה, אבל אינו נחשב כמחובר לגמרי, שלא יקבל טומאה כלל, אלא מקבל הוא טומאה, אם תגע בו טומאה, ככל אוכל, המקבל טומאה כשיגע בטומאה. [ואסור באכילה כאבר מן החי].

ונחלקו חכמים מה דין האבר הזה [לעניין טומאה], כשהבהמה נשחטה כדין:

< לדברי רבי שמעון בן לקיש – כשם שנחלקו רבי מאיר וחכמים, [בדף ע"ב], בדין אבר שהוציא העובר קודם שחיתת האם, שאין שחיתת האם מועילה לו להתירו באכילה, כי אינה מועילה אלא למה שבתוך הרחם, שלדעת רבי מאיר, כמו כן שחיתת האם אינה מועילה לו, שלא יהא נבלה, ולדעת חכמים, לדבר זה מועילה לו שחיתת האם, ואינו מטמא כנבלה. כמו כן נחלקו לעניין אבר המדולדל בבהמה עצמה, שלדברי הכל אין השחיטה מועילה להתירו באכילה, שלדעת רבי מאיר, מאחר שאין השחיטה מועילה לאבר להתירו באכילה, אינה מועילה לו כלל, והרי הוא כאבר של נבלה, שהוא מטמא. ולדעת חכמים, אף שאין השחיטה מועילה לאבר להתירו באכילה, היא מועילה לו שלא יחשב כנבלה, ולכן אינו מטמא, [אבל אסור באכילה, ומקבל טומאה אם תגע בו טומאה אחר שהוכשר לקבל טומאה].

< ולדברי רבי יוחנן ללשון ראשון – לעניין אבר מדולדל בבהמה, מודים חכמים לרבי מאיר, שאין השחיטה מועילה לו כלל, ומאחר שאינה מועילה לו הרי זה כנבלה.

וביאר רבי יוסי ברבי חנינא, שהסיבה שבזה חכמים מודים, כי לדעתם יש לחלק בין אבר של עובר, שיצא קודם שחיתה, שהשחיטה מועילה לו שלא יהיה נבלה, כי עדיין לא פירש מחיבורו בבהמה לגמרי, שהרי אם יחזיר את האבר פנימה, תועיל לו השחיטה אף להיתר אכילה. לבין אבר מדולדל בבהמה, שהשחיטה אינו מועילה לו שלא יהיה נבלה, כי פירש מחיבורו בבהמה לגמרי, שהרי אין לו דרך לחזור להיות מחובר בה, להיות ניתן עמה באכילה.

[אולם לשון זו נדחית בגמרא, כי מבואר ממשנתנו, שלכל הפחות, לאחת מן הדעות, השחיטה מועילה לאבר המדולדל שלא יחשב כנבלה].

< ולדברי רבי יוחנן ללשון שני – לעניין אבר מדולדל בבהמה, מודה רבי מאיר לחכמים, שהשחיטה מועילה לו, שלא יחשב נבלה.

וביאר רבי יוסי ברבי חנינא, שהסיבה שבזה רבי מאיר

מודה, כי לדעתו יש לחלק בין אבר מדולדל בבהמה שהוא מחובר לגוף הבהמה ולכן יש לשחיטה להועיל לו לכל הפחות שלא יהיה נבלה. לבין אבר של עובר שאינו מחובר בבהמה עצמה, שהשחיטה אינו מועילה לו שלא יהיה נבלה.

וכן אמר רב יצחק בר יוסף אמר רבי יוחנן, שלדברי הכל, אין השחיטה עושה ניפול באבר המדולדל, כלומר, אין לדון את האבר כאילו כבר נפל, ואינו מחובר בבהמה, אלא מחובר הוא בה, והשחיטה מועילה לו שלא יטמא כנבלה. ודווקא בשחיטה האבר נחשב כמחובר בבהמה, אבל מיתה עושה ניפול, כלומר, אם מתה הבהמה מאליה, יש להחשיב את האבר המדולדל, כאילו כבר נפל ממנה קודם המיתה, ובכך יהיה נידון כאבר מן החי, ולא כאבר מן הנבלה, [ואף שאין חילוק בין אבר שלם מן החי, לאבר שלם מן הנבלה, ושניהם מטמאים בשווה כנבלה, מכל מקום יש חילוק ביניהם לעניין בשר הנתלש מהם, שבשר הנתלש מאבר מן הנבלה, נחשב כבשר נבלה, המטמא כנבלה, אבל בשר הנתלש מאבר מן החי, נידון כבשר מן החי, שאינו מטמא כנבלה, אלא שמקבל טומאה אם יגע בטומאה].

משנה שבה מבואר שמיתה עושה ניפול

בפרק העור והרוטב מבואר, שבהמה שמתה, והיו בה בשר מדולדל, וכן אבר מדולדל, אינם נידונים כבשר ואבר של נבלה, אלא כבשר ואבר שנפלו ממנה מחיים, ולכן,

- הבשר אינו טמא, אבל אם תגע בו טומאה אחר שיוכשר לקבל טומאה, יהיה טמא.

- והאבר טמא, כאבר שפרש מן החי, ולא כאבר מן הנבלה.

משנה שבה מבואר ששחיטה אינה עושה ניפול

בפרק העור והרוטב מבואר, שבהמה שנשחטה, והיו בה בשר מדולדל, וכן אבר מדולדל, אינם נידונים כבשר ואבר שנפלו ממנה מחיים, [שיהיה האבר מטמא כנבלה], אלא כבשר ואבר שמחוברים בה, ואינם מטמאים, אלא אם יגעו בטומאה, אחר שיוכשרו לקבל טומאה. [ולדעת רבי מאיר, אינם צריכים הכשר נוסף, כי מוכשרים ועומדים הם בדם השחיטה. ולדעת רבי שמעון, צריכים הכשר נוסף, כי דם השחיטה אינו מכשיר אבר מדולדל בבהמה, שאינו נחשב כידה לעניין הכשר].

ומכל מקום, אף שמשנה מפורשת היא, הוצרך רבי יוחנן ללמד זאת, כי את המשנה היה ניתן לפרש באופן אחר, והוא, שבאמת הבשר והאבר נידונים כמי שפרשו מחיים, ומה שנאמר שם שאינם מטמאים בלא הכשר, אין הכוונה לאבר, כי אבר מן החי מטמא כנבלה, אלא לבשר, שכן בשר מן החי אינו מטמא, אלא כשיגע בטומאה, אחר שיוכשר לקבל טומאה, והוא הדין לבשר הפורש מאבר מן החי.

אכילת אבר המדולדל בבהמה שנשחטה או שמתה

< לפי מה שנתבאר, שאבר מדולדל בבהמה שמתה, נידון כמי שנפל ממנה בחייה, הבא לאוכלו, עובר משום איסור אבר מן החי, ולכן כשמתרים בו שלא יאכל, יש להתרות בו שלא יאכל אבר מן החי, ולא להתרות בו שלא יאכל נבלה, ואם עבר על ההתראה ואכל, הרי זה לוקה, כדון מי שעבר על איסור תורה.

< ולפי מה שנתבאר, שאבר מדולדל בבהמה שנשחטה, נידון כמי שלא נפל ממנה בחייה, מעיקר הדין מותר לאוכלו, כבשר בהמה שחטה, אבל מדברי חכמים הוא אסור, והאוכל ממנו אינו לוקה.

ומה ששנינו, שהכתוב, "וְאֵנְשֵׁי קִדְשׁ תִּהְיוּ לִי וּבִשָּׂר בִּשְׂדֵה טָרְפָה לֹא תֹאכְלוּ לִפְלֵב תִּשְׁלַכּוּן אֹתוֹ", בא ללמד על האבר והבשר המדולדלים בבהמה ובחיה ובעוף ששחטם, שהם אסורים, אינו אלא אסמכתא בעלמא.

דף ע"ד

מניין שמיתה עושה ניפול ושחיטה אינה עושה ניפול

בעניין טומאת שרצים נאמר, "... אֵלֶּה הַטְּמָאִים לָכֶם בְּכָל הַשָּׂרָץ כֹּל הַנִּגְעַ בָּהֶם בְּמַתָּם יִטְמָא עַד הָעֶרֶב. וְכָל אֲשֶׁר יִפֹּל עָלָיו מֵהֶם בְּמַתָּם יִטְמָא ...".

ומתוך שנאמר, "כֹּל הַנִּגְעַ בָּהֶם בְּמַתָּם יִטְמָא", יש ללמוד, שהנוגע בהם כשהם שלמים, [אחר שמתו], נטמא. [ומה שנאמר בכתוב הזה "בְּמַתָּם", בא ללמד, שאינם מטמאים אלא כשהם לחים, כמו בשעת מיתה, אבל אחר שהתייבשו, אינם מטמאים].

ומתוך שנאמר, "וְכָל אֲשֶׁר יִפֹּל עָלָיו מֵהֶם" יִטְמָא", למדנו, שלא רק הנוגע בהם כשם שלמים נטמא, אלא אף הנוגע בחלק מהם, כגון באבר שנפל מהם.

אלא שללמד דין זה, שהנוגע באבר שנפל מהם, נטמא, די היה לכתוב, "וְכָל אֲשֶׁר יִפֹּל עָלָיו מֵהֶם" יִטְמָא", ולא היה צריך לכתוב "בְּמַתָּם", [שכן כבר מבואר בכתוב אחר, שטומאת שרצים היא אחר שנעשו נבלה, "וְכִי יִפֹּל מִנְבִלְתָּם"], ומאחר שנכתב "בְּמַתָּם", למדנו, שפעמים האבר של השרץ שהכתוב הזה מדבר בו, נחשב כחלק נפרד מהשרץ, ולא כמחובר לשרץ, רק מחמת המיתה, כלומר שעד המיתה היה נחשב כמחובר בשרץ, והמיתה החשיבה אותו כמופרד מהשרץ, כגון שהיה אבר מדולדל בשרץ, והמיתה החשיבה אותו כנופל ממנו, שהמיתה עושה ניפול.

ומתוך שנאמר הדין הזה על המיתה, יש ללמוד שדווקא מיתה עושה ניפול, אבל שחיטה אינו עושה ניפול, ואבר המדולדל נחשב כמחובר גם אחר השחיטה.

ומאחר שבשרצים אין שחיטה, אם לא נאמר הדין הזה לעניין שרצים עצמם, נאמר הוא לעניין בהמות, [=אם אינו עניין לשרצים, דלאו בני שחיטה נינהו, תנהו עניין לבהמה], ומכאן, שבבהמה, שחיטה אינה עושה ניפול, ומיתה עושה ניפול.

שחט בן תשעה חי בתוך מעי אמו

לדעת חכמים, שחיטת האם מועילה להתיר את עובר, [כפי שנתבאר עד עתה בדפים הקודמים], ו**נסתפק רב הושעיא**, האם כל זמן שהוא עובר, רק שחיטת אמו מתירה אותו, אבל שחיטת עצמו אינה מתירה אותו, [שאם יושיט ידו למעי אמו לשוחטו לא יהא נותר בכך], או שגם **שחיטת עצמו מתירה אותו**, [ואם יושיט ידו למעי אמו לשוחטו, יהא נותר בכך].

וכמו כן נסתפק רב הושעיא, לדעת רבי מאיר, האומר, שאם העובר כבר בן קיימא, שחיטת האם אינה מתירה אותו אף בעודו במעיה, וטעון הוא שחיטה בפני עצמו, [כפי שיתבאר בעזה"י להלן], האם רק אחר שיצא ממעי אמו השחיטה מתירה אותו, או אף בעודו במעיה ניתן לשוחטו.

-

במשנתנו [בדף ע"ב] **רצו לומר**, שהסיבה ששחיטה מועילה לטרפה שלא תחשב נבילה, כי הטרפה שונה מנבלה בכך, שמתחילה, קודם שנעשית טרפה, היתה עומדת להיות מותרת בשחיטה, ולכן גם אחר שנטרפה, היא בתורת שחיטה, לעניין זה שלא תהא נבלה, מה שאין כן נבלה, שמעולם לא היתה בתורת שחיטה.

ודחו זאת, כי יש טרפות שמעולם לא היו בתורת היתר על ידי שחיטה, ובכל זאת השחיטה מועילה להן שלא יחשבו נבלה.

- אם נאמר, ששחיטת עובר אינה מתירה אותו, כל שנטרף בעודו במעי אמו, הרי זה טרפה שלא היתה מעולם בתורת היתר על ידי שחיטה.

- ואם נאמר, ששחיטת עובר מתירה אותו, טרפה שמעולם לא היתה בתורת היתר על ידי שחיטה, היא בהמה שנעשית טרפה מתחילת יצירתה, כגון שנוצרה בעלת חמש רגלים.

איזה עובר נותר בשחיטת אמו

כבר נתבאר בדף ס"ט, שהעובר הנמצא במעי אמו [=בן פקועה], נותר באכילה בשחיטת אמו.

< וכשאותו עובר אינו בן קיימא, כגון שהיה בן שמונה חודשים, [בין נמצא חי ובין נמצא מת], או שהיה בן תשעה חודשים מת, הכל מודים שהוא בטל לאמו, והוא בכלל הכתוב, המלמד, שהעובר הנמצא במעי אמו, נותר בשחיטת אמו. ומאחר שהוא נחשב כאבר של אמו, כולו מותר, ואפילו חלב שיש בו במקומות שבבהמה הוא אסור, וכן כיד הנשה שלו מותר, ורק דמו אסור, [אבל אין חיוב כרת על אכילתו].

< אבל כשנמצא העובר בן קיימא, כגון בן תשעה חודשים חי, בזה נחלקו חכמים:

לדעת רבי מאיר – מאחר שנגמרו חודשיו, והוא חי, הרי זה כבהמה בפני עצמה, ולכן (א) אינו בטל לאמו, להיות נותר בשחיטתה, אלא **טעון שחיטה לעצמו**. (ב) וכמו כן נחשב כוולד בפני עצמו, ונוהג בו איסור אותו ואת בנו, שלא ישחטנו באותו יום שנשחטה אמו. (ג) נוהג בו איסור חלב. (ד) נוהג בו איסור גיד הנשה.

ולדעת חכמים [=רבי יהודה. וכן לדעת רבי שמעון שזורי] – אף זה, מאחר שנמצא במעי אמו בשעת שחיטתה, נותר באכילה בשחיטת אמו. [וזה הוא דין התורה, בין לדעת חכמי משנתנו [=רבי יהודה], ובין לדעת רבי שמעון שזורי. ושיום הם גם למעשה, כשאותו עובר הנמצא חי, נהרג מיד אחר שנמצא, קודם שהלך על רגליו. אבל אם אחר שנמצא הלך על רגליו, נחלקו, שלדברי חכמים, מדרבנן אסור לאוכלו בלא שחיטה, כי הרואה שהוא נאכל בלא שחיטה, לא ידע שכן פקועה הוא, ויבוא לומר שאוכלים בהמה הטעונה שחיטה, בלא שחיטה. ולדברי רבי שמעון שזורי, לא נאסר מדרבנן, ואפילו חי כמה שנים, והולך וחורש, מותר באכילה בכל אופן שיהרג, ואינו טעון שחיטה]. (ב) וכמו כן מאחר שאינו נחשב כוולד בפני עצמו אלא כחלק מאמו, לא נוהג בו איסור חלב. (ג) ולא נוהג בו איסור גיד הנשה.

- וכל זה כשנמצא בן קיימא במעי שחוטה, אבל אם מתה אמו שלא בשחיטה, הכל מודים שהעובר הנמצא במעיה, טעון שחיטת עצמו, להיות מותר באכילה.

דברים שבהם הכל מודים שעובר בן קיימא

הנמצא במעי אמו נחשב כבהמה בפני עצמה

לדברי רבי אלעזר אמר רבי הושעיא, אף שנחלקו רבי מאיר וחכמים בדין בן קיימא חי הנמצא במעי אמו, האם נחשב כחלק ממנה, או כבהמה בפני עצמה, לעניין דיני אכילה, [כגון להיות נותר בשחיטתה, ולאכול חלב וגיד הנשה שבו], מכל מקום, הכל מודים, שלדברים הבאים הוא נחשב כבהמה גמורה וחיה:

א. לעניין הרבעה, שנוהג בו הכתוב, "בְּהֶמְתָּךְ לֹא תִרְבֵּיעַ פְּלִאִים", ואסור להרביעו עם מין אחר.

ב. לעניין חרישה [ושאר מלאכות], שנוהג בו הכתוב, "לֹא תִחַרֵּשׁ בְּשׂוֹר וּבְחֶמֶר יִחְדּוּ" ואסור לחרוש בו, או לעשות בו מלאכה, עם מין אחר.

חלבו של גיד הנשה

לדעת רבי מאיר – כשם שגיד הנשה אסור, כך חלבו

[=שומנו] **אסור**, ולכן, הבא לאכול את הבשר מחטט אחר גיד הנשה בכל מקום שהוא, וחותרך שומנו מעיקרו, [כלומר אף השומן שלו הנבלע ונשרש בבשר].

ולדעת רבי יהודה – חלבו [=שומנו] של גיד הנשה **מותר**, ולכן, הבא לאכול את הבשר, דיו בכך שחותכו עם חלבו בשה, ונוטל את החלב הגבוה ממנו, שהוא דומה לגיד עצמו, ואסור מדרבנן, אבל השורשים של חלבו הנבלעים בבשר, מותרים.

דמו של שליל

< **לדעת רבי מאיר**.

– הכל מודים, **שדמו של שליל** [=בן קיימא הנמצא במעי אמו], **אסור**, **ככל דם בהמה**, שהרי לדעת רבי מאיר, שליל דינו כבהמה גמורה, **[וכשאכל את דם הנפש שלו, חייב כרת, וכשאכל שאר דמו, אינו חייב כרת, אבל עובר בלא תעשה]**.

< **ולדעת חכמים** [=רבי יהודה].

– **לדברי רבי יוחנן**, אף על פי שלדעת רבי יהודה, השליל נידון כאבר מאמו, ולכן חלבו מותר, **דמו אסור**, **ככל דם האברים שהוא אסור**, [ולדעת רבי יהודה, **יש בו חיוב כרת**, כאכילת דם הנפש, שכן, רבי יהודה לומד מהריבוי "וְכָל דָּם לֹא תֹאכְלוּ", שכל דם האברים דינו כדם הנפש, והאוכלו חייב כרת].

– **ולדברי רבי שמעון בן לקיש**, לדעת רבי יהודה, כשם שחלבו של השליל מותר, [משום שהוא נחשב כאבר של אמו], כך **דמו מותר**, [וביאר רבי זירא, שאינו מותר לגמרי, אלא שאין בו חיוב כרת, שלא כשאר דם האברים, שיש בהם חיוב כרת לדעת רבי יהודה, הלומד זאת מהריבוי, "וְכָל דָּם לֹא תֹאכְלוּ"], וביאר רב יוסף בריה דרב סלא חסידא, שהסיבה לכך, שלדעת רבי יהודה אין חיוב על אכילת דם השליל, כי מאחר שחיוב דם האברים למד בריבוי, המשווה את דם האברים לדם הנפש, אין לחייב על אכילת דם האברים, אלא במקום שיש חיוב על אכילת דם הנפש, להוציא שליל, שאין בו חיוב על אכילת דם הנפש, כי אין בו דם הנפש, ולכן אין בו חיוב על אכילת דם האברים.

פדיון פטר חמור בבן פקועה

< **לדעת רבי מאיר**.

– הכל מודים, שבן פקועה חי, הנמצא במעי אמו, מאחר שהוא טעון שחיטה, **הרי הוא כשה גמור לכל דבר, ופודים בו פטר חמור**.

< **ולדעת חכמים** [=רבי יהודה].

– **לדברי מר זוטרא**, מאחר שלדעת חכמים, השה הזה אינו טעון שחיטה, כי כבר נותר באכילה על ידי שחיטת אמו, הרי זה נידון כבשר [שבסל], ולא כשה חי, ולכן **אין פודים בו פטר חמור**. וכן יש ללמוד דין זה מהכתוב בעניין פדיית פטר חמור שנאמר בו "תִּפְדֶּה בְּשֵׁה" שמצד אחד יש ללמוד בגזרה שווה מקרבן פסח, שנאמר בו, "וַיִּקְחוּ לָהֶם אִישׁ שְׂה לְבֵית אָבִית שְׂה לְבֵית", ואינו כשר בבן פקועה, אלא בשה, שנולד כדרכו, שהוא בן שנה והוא זכר תמים, וכמו כן פדיון פטר חמור, לא יהא אלא בשה, שנולד כדרכו, והוא בן שנה, והוא זכר תמים. ומצד שני יש ללמוד מהריבוי, "תִּפְדֶּה", שפדיון פטר חמור אף בבן פקועה, בכל שנה שלו, ומכל מין ובעל מום, ומאחר שיש ללמוד כך, ויש ללמוד כך, מסתבר שהגזרה שווה באה ללמד, שאין לפדות בבן פקועה, כי הוא דומה לבשר שבסל, והריבוי בא ללמד, שפודים אף בנקבה ובעל מום.

– **ולדברי רב אשי**, אף על פי שלדעת חכמים, השה הזה מותר באכילה בלא שחיטה, מכל מקום, מאחר שהוא רץ והולך, רץ ובא, הוא נידון כשה חי, **ופודים בו פטר חמור**.

למנות בו ראשון ושני

לדעת רבי יוחנן – בן קיימא [=עובר בן תשעה חודשים חי] הנמצא במעי אמו, נידון כבהמה אחרת לעניין קבלת טומאה, ולכן, **אם נטמאה האם, בנה אינה ראשון לטומאה כמותה, אלא שני לטומאה, כמי שנגע בה**.

ולדעת רבי שמעון בן לקיש – בן קיימא [=עובר בן תשעה חודשים חי] הנמצא במעי אמו, נידון כחלק ממנה לעניין קבלת טומאה, ולכן **אם נטמאה האם, בנה ראשון לטומאה כמותה**.

ועוד נפקא מינה ממחלוקת זו, לעניין הכשר טומאה.

שאם העובר נחשב כחלק מהאם, [כדעת רבי שמעון בן לקיש], **כשהאם מוכשרת לקבל טומאה, על ידי משקה שנגע בה, גם בנה מוכשר לקבל טומאה, ואין צריך הכשר אחר**.

אבל אם הבן הוא כבהמה אחרת [כדעת רבי יוחנן], **הרי זה טעון הכשר משקה בפני עצמו**. [ומה ששנינו, שהבן מוכשר בשחיטת האם, אף כשלא נפלו משקים אלא על האם, הוא כדעת רבי שמעון, האומר, שהשחיטה עצמה מכשירה, משום שמתירה באכילה, ובזה גם הוולד מוכשר על ידי שחיטת האם, כי על ידה הוא מותר באכילה].

© כל הזכויות שמורות י.א.ה.

bekitsur1@gmail.com

לתרומות והנצחות:

הורביץ. בנק פאגי (52). סניף 183. חשבון 654248

[לתרומה בפייפל](#)